

1. Bezuinigingsopties begroting 2025

Omschrijving (toelichting)

Om het jaar 2028 sluitend te krijgen zijn opties voorgelegd aan het college. Op 3 september heeft het college hierover besloten, onderstaande is verwerkt in de begroting.

1. Uitstellen investeringen Wegenbeheersplan (WBP) tot na 2028
Investerings in het Wegenbeheersplan die nog niet zijn toegewezen aan concrete projecten, kunnen formeel nog worden uitgesteld en/of gefaseerd tot na 2028. Dit betekent dat we voor nu onderstaande middelen schrappen en tot nader order niet opnemen in de begroting. Bijkomend effect is dat de komende jaren de rente- en afschrijvingslasten lager zijn.

2024 WBP -/- € 300.000 betekent een voordeel voor 2024 van € 0

2025 WBP -/- € 300.000 betekent een voordeel voor 2025 van € 22.000

2026 WBP -/- € 300.000 betekent een voordeel voor 2026 van € 44.000

2027 WBP -/- € 600.000 betekent een voordeel voor 2027 van € 66.000

2028 WBP -/- € 600.000 betekent een voordeel voor 2028 van € 110.000

Besluit college: 50% van de bezuiniging doorvoeren

Risico's en kanttekeningen

In het uitvoeringsprogramma "Met elkaar op weg naar de toekomst" is opgenomen dat we vanaf 2027 aan de slag gaan met de uitvoering van de grootschalige wijkherinrichtingen ofwel de wijkplannen. Met de oriëntatie hierop zouden we in 2025 starten

Met een wijkplan brengen we grotere strategische opgaven in een gebied (wijk) samen in een tactisch plan. Denk hierbij aan de wensen uit het mobiliteitsplan (hiervoor zijn geen aparte middelen geraamd omdat het uitgangspunt werk met werk maken is geweest), het programma water klimaat en riool, de energietransitie, klimaatadaptatie en het bereikbaar en toegankelijk houden van wijken in het kader van de zelfredzaamheid van onze inwoners (vergrijzing) etc.. Dit combineren we dit met de meer traditionele integrale beheerprojecten zoals onderhoud wegen, rioolvervanging etc. Dit wijkplan betreft dus nadrukkelijk niet de technisch voorbereiding van projecten zoals we van oudsher gewend zijn om te doen (VO, DO bestek, tekeningen etc.). Deze technische voorbereiding wordt later in het traject in de voorbereidingsfase van de verschillende projecten opgestart.

Bezuinigen op het wegenbeheerplan en het terugdraaien van de dotatie in een reserve openbare ruimte hebben tot gevolg dat er voorlopig geen geld is om aan de slag te gaan met de wijkaanpak. Concreet betekent dit dat we de komende jaren onderhoud uitvoeren dat erop is gericht om onze gemeente schoon, heel en veilig te houden. Dit kan zowel plaatselijk zijn maar kan ook een integraal beheerproject betreffen. Dit is noodzakelijk om achterstallig onderhoud te voorkomen en niet onder toezicht van de Provincie te komen.

Hierbij moeten we de kanttekening maken dat het niet zeker is of het inderdaad lukt om achterstallig onderhoud te voorkomen. Elke twee jaar laten we een inspectie van onze verhardingen (wegen, stoepen, fietspaden etc.) uitvoeren die wordt vertaald naar een onderhoudsprogramma voor de verhardingen. Geconstateerd is dat de gemiddelde kwaliteit van asfaltverharding nu in principe voldoet maar dat de gemiddelde kwaliteit van elementenverhardingen nog niet op het niveau van basiskwaliteit is. Op dit moment is het meerjarig budget in evenwicht met het voorziene onderhoud. Bezuiniging betekent in principe dus een tekort. Hierom zullen we de komende jaren goed moeten monitoren hoe achteruitgang zich ontwikkelt zodat er geen sprake is van gevaarlijke situaties en of kapitaalvernietiging.

Zoals het ernaar uitziet kunnen we in 2028 starten met de oriëntatie op de wijkaanpak. Grootschalige participatietrajecten, startnotities, en wensen uit het mobiliteitsplan

worden tot die tijd niet opgepakt. Zoals vermeld richten we ons op het voorkomen van achterstallig onderhoud. Uiteraard stemmen we onze activiteiten nog steeds af met de omgeving als daar aanleiding voor is (informatiebijeenkomsten, websites, brieven etc.).

2. Leges omgevingsvergunningen bouw verder verhogen vanaf 2026

In de begroting 2025 is een stijging verwerkt voor de leges omgevingsvergunningen bouw met 2,5% (indexering). Deze verhoging is nodig om de tarieven meer kostendekkend te maken. Om kostendekkendheid te bereiken is een maximale stijging in 2025 mogelijk van 10% (dus naast de indexering van 2,5 een extra 7,5% stijging). Ten opzichte van de huidige begroting geeft dit een stijging van € 60.000 structureel vanaf 2025.

Besluit college: akkoord.

Risico's en kanttekeningen

Door de leges meer kostendekkend te maken gaan de kosten voor een aanvrager van een omgevingsvergunningen omhoog.

Enkele voorbeelden (percentage 2024 is 3,74% en percentage 2025 is 4,11%):

- Dakkapel aan de voorzijde, bouwkosten €7.500 excl. BTW

2024: €460

2025: €506

- Aanbouw woonhuis, minder dan vijf meter, bouwkosten €35.000 excl. BTW

2024: €1309

2025: €1438,50

- Aanbouw woonhuis, meer dan vijf meter, bouwkosten €75.000 excl. BTW

2024: €3267,50

2025: €3592,25

- Grote verbouwing woonhuis, bouwkosten €250.000 excl. BTW

2024: €10.767,50

2025: €11.839,75

- Nieuwbouw woonhuis, bouwkosten €400.000 excl. BTW

2024: €14.960

2025: €16.440

3. Ramen van inkomsten (exploitatiebijdragen) en uitgaven (inhuur/extern advies) voor faciliterende projecten.

In de voorgaande begroting zijn nooit opbrengsten begroot voor faciliterende projecten woningbouw. Elk jaar wordt bij de 4e turap geraamd hoeveel opbrengsten binnen gaan komen in dat jaar. De bijbehorende post 'inhuur/extern advies' was deels geraamd in voorgaande begrotingen, maar elk jaar werd deze post opgehoogd in de laatste turap. Voorstel is om zowel de inkomsten uit exploitatiebijdragen als de uitgaven aan inhuur/extern advies reëel te ramen. Op basis van voorgaande jaren lijkt een opbrengst van € 110.000 structureel haalbaar en voor de uitgaven is een extra budget van € 50.000 nodig. Per saldo geeft dit een structureel voordeel van € 60.000.

Besluit college: akkoord

4. Verhogen toeristenbelasting

Het tarief bedraagt in 2024 € 3,95 per persoon per nacht. Ambtelijk advies is om het

huidige tarief niet verder te verhogen om niet te veel uit de pas te lopen t.o.v. de rest van de regio.

Besluit college: Toeristenbelasting niet verhogen

5. Verhogen leges lijkbezorging

De leges voor lijkbezorging en grafrechten zijn in 2024 verre van kostendekkend. De reden hiervoor is dat de gemeente al sinds jaren het onderhoud verzorgt voor de parochiale begraafplaats in kerkdorp Aalst (die direct grenst aan de algemene begraafplaats van de gemeente). Daarnaast is het aantal personen wat wordt begraven de afgelopen jaren flink gedaald. In de conceptbegroting 2025 is al gerekend met een verhoging van 20% (opbrengst stijgt van € 60.000 naar € 70.000, de kosten voor de begraafplaats 2025 bedragen €122.000). Om de tarieven meer kostendekkend te maken is te overwegen de tarieven voor de jaren 2026 tot en met 2028 € 5.000 per jaar extra te verhogen.

Besluit college: akkoord.

Risico's en kanttekeningen

De kosten stijgen voor (nabestaanden) van overledenen die begraven willen worden op de gemeentelijke begraafplaats.

6. Verder verhogen van de OZB

In de jaarschijf 2025 van de begroting 2024-2027 is al gerekend met een verhoging van de OZB-opbrengst met 10% voor 2025, daarnaast 10% voor 2026 en 2,5% voor 2027. In de begroting 2025-2028 is voor 2028 alleen 2,5% indexering toegepast.

Verdere verhoging van de OZB levert de volgende extra opbrengsten op per procent:

2025 € 52.000

2026 € 56.000

2027 € 58.000

2028 € 61.000

De indexering voor 2025 staat op 2,5%. Dit is niet conform de CPI alle bestedingen augustus 2024 van het CBS, die staat namelijk op 3,6%. Voorstel aan het college is om de indexering voor 2025 met 1% te verhogen zodat deze in lijn is met de door het CBS gepubliceerde inflatiecijfer.

Besluit college: 2025: inflatie + 1%. (3,5% + 7,5%)

7. Onvoorzien in de begroting structureel omlaag brengen

In de begroting is sinds jaren een post 'onvoorzien' opgenomen van € 100.000 structureel en € 115.000 incidenteel. Het is mogelijk om deze post incidenteel of structureel te verlagen om het tekort terug te brengen. Kanttekening is dat de afgelopen jaren is gebleken dat de post onvoorzien niet voldoende groot is om de tekorten in de turaps op te vangen. Ambtelijk advies is daarom om deze post intact te laten.

Besluit college: akkoord. Bedragen laten staan.

8. Uitgaven Hulp bij huishouden structureel verlagen als gevolg van Taskforce Structurele bezuiniging als gevolg van taskforce (verlagen beschikkingen HBH) bedraagt vanaf 2025 € 200.000.

Besluit college: akkoord.

Risico's en kanttekeningen

Uw raad heeft kennisgenomen van het programmaplan 'Taskforce Sociaal Domein'. In dit programmaplan staan een groot aantal projecten en maatregelen met als doel de uitgaven aan jeugdhulp en Wmo zoveel mogelijk te beperken, binnen de wettelijke kaders en de mogelijkheden die de gemeente heeft. Dit is noodzakelijk om de druk die de uitgaven sociaal domein geven op de gehele begroting van de gemeente Waalre hanteerbaar te houden. Eén van de maatregelen is dat alle indicaties voor hulp bij het huishouden waarbij inwoners meer dan 125 minuten huishoudelijke hulp per week krijgen, zo veel als mogelijk naar beneden worden bijgesteld naar maximaal 125 minuten per week. Voor gelijkvloerse woningen is dit maximaal 95 minuten per week. De impact hiervan verschilt per inwoner. Op individueel niveau kan deze groot zijn, omdat mensen afhankelijk zijn van deze hulp vanwege lichamelijke beperkingen en met deze maatregelen krijgen zij mogelijk minder ondersteuning.

9. Areaaluitbreiding groenonderhoud niet toevoegen aan budget
Structurele besparing van € 45.000 is mogelijk door meer te doen met hetzelfde budget. De areaaluitbreiding moet onderhouden worden, dus dat betekent dat op andere plaatsen een lager onderhoudsniveau van toepassing is.

Besluit college: akkoord

Risico's en kanttekeningen

Gemeente Waalre bezit een omvangrijk groenareaal. Het onderhoud hiervan is in een integraal contract (IBOR) vervat en gegund aan een partij op basis van kwaliteitsuitgangspunten per areaalonderdeel. Omdat in 2018 is geconstateerd dat het kwaliteitsniveau terugliep is er geld beschikbaar gesteld om groen en bomen te vervangen. In 2022 is begonnen met de voorbereiding en in 2023 met de uitvoering. Wanneer projecten worden gerealiseerd kunnen arealen uit die projecten worden toegevoegd aan het lopende contract voor onderhoud, mits de inschrijfsom evenredig wordt verhoogd. Dit kost uiteraard geld, zoals alles dat wordt opgeleverd of gekocht en onderhoud behoeft. Gemeente Waalre realiseert een relatief groot aantal woningbouwlocaties en infrastructurele projecten. Voor 2025 is een relatief klein bedrag voor areaaluitbreiding voorzien, in de toekomst neemt dat verder toe. De arealen van de Eindhovenseweg, Den Hof, Traverse Noord en diverse woningbouwlocaties moeten nog worden toegevoegd. Hierbij merken we op dat in al deze projecten rekening wordt gehouden met klimaatadaptatie, het voorkomen van hittestress en het voorkomen van verstening zodat het stedelijk gebied leefbaar blijft. Een dergelijke inrichting kost meer in onderhoud dan een klassieke inrichting met voornamelijk verharding.

Het niet aan de begroting toevoegen van de hiervoor benodigde middelen betekent dus concreet dat het nieuwe areaal niet kan worden onderhouden of dat bestaande arealen niet of op een lager niveau worden onderhouden. Dit laatste heeft consequenties voor het beeldniveau van Waalre, maar ook voor het contract dat is gesloten voor het integraal beheer. Omdat we of minder geld betalen per eenheid of een ander beeld wensen dan oorspronkelijk is aanbesteed. We kunnen niet eenzijdig beslissen dat we het

contract aanpassen. In principe betekent het niet toekennen van de benodigde middelen voor areaaluitbreiding dat de nieuwe arealen niet worden onderhouden of dat onderhoud langer vanuit de verschillende kredieten moet worden betaald. Omdat er wordt afgeschreven over 30 jaar zijn de jaarlijkse kosten voorlopig echter lager.

10. Afsluiten bruggen voor zwaar vervoer; vooruitschuiven investeringen
Volgens de meerjaren onderhoudsplanning bruggen zijn de kosten voor de komende 10 jaar gestegen van 1,5 miljoen naar 1,8 miljoen. De jaarlijkse storting in de reserve bruggen (op basis van het tienjarig gemiddelde) wordt daarom met € 30.000 per jaar verhoogd naar € 180.000. In deze begroting is dit bedrag structureel opgenomen. De mogelijkheid bestaat om bruggen af te sluiten voor zwaar verkeer, waarmee investeringen wellicht kunnen worden uitgesteld.

Besluit college: verhoging van € 30.000 laten staan.

Risico's en kanttekeningen

Het afsluiten van bruggen voor zwaar verkeer heeft grote impact op de bereikbaarheid van de gemeente. De bruggen vormen cruciale verbindingen voor het dagelijkse verkeer van en naar de gemeente, zowel voor woon-werkverkeer als voor logistieke doeleinden. Het afsluiten van deze bruggen leidt naast aanzienlijke verkeershinder ook tot een toename van files en omrijroutes, wat indirect hogere kosten en milieuschade met zich meebrengt door extra brandstofverbruik en CO₂-uitstoot. Daarnaast kunnen afgesloten bruggen de bereikbaarheid van hulpdiensten zoals ambulances, brandweer en politie ernstig vertragen, wat een risico vormt voor de veiligheid van onze inwoners. Ook voor bedrijven die afhankelijk zijn van de toegankelijkheid van hun locaties kan het afsluiten van belangrijke invalswegen schadelijke economische gevolgen hebben, zoals verlies van inkomsten en hogere transportkosten.

11. Bijdrage Plusteam verlagen van 25% naar 18% conform werkelijke verdeling dossiers

Gemeente Waalre heeft de laatste jaren substantieel minder lopende dossiers bij het Plusteam dan de 25% die aan bijdrage wordt betaald. De werkelijke verhouding ligt op 18% van het totaal aantal dossiers en dus 18% van het totaal van de kosten voor Plusteam. Conform de statuten van de gemeenschappelijke regeling wordt de kostenverdeling elke twee jaar herijkt. Voor Waalre zou dit een structurele bezuiniging betekenen van € 189.000 per jaar.

Besluit college: akkoord

Risico's en kanttekeningen

Inwoners van de gemeente Waalre die kampen met meervoudig, complexe problematiek kunnen nog steeds terecht bij het PlusTeam. Ondertussen denken we na hoe we deze zorg toekomstbestendig kunnen organiseren, zodat deze meest kwetsbare groep inwoners passende ondersteuning blijft krijgen. Het ontwikkelen van toekomstscenario's is van belang vanwege financiële druk, de hervormingsagenda jeugd en de maatschappelijke veranderingen die zich in rap tempo voltrekken in onze Brainportregio. We hebben daarom samen met gemeente Geldrop-Mierlo ingestemd met een strategische opdracht om tot een gedragen besluit te komen over de toekomstige dienstverlening voor gezinnen met meervoudig, complexe problematiek (de plustaken). De huidige planning hiervan is dat in het derde kwartaal 2025 drie toekomstscenario's zijn uitgewerkt en hierover besluitvorming kan plaatsvinden.

12. Verlagen uitgaven jeugdhulp richting 2028 als gevolg van Taskforce

De structurele verhoging voor jeugdhulp in de begroting van Waalre is € 1.240.000. Het structurele totaalbudget voor jeugdhulp stijgt daarmee naar € 3.790.000 voor 2026 en verder. Daarnaast is in 2025 een extra eenmalige stijging opgenomen van € 260.000 die wordt geneutraliseerd door een stijging van de algemene uitkering als gevolg van het uitstellen door het Rijk van de hervormingsagenda jeugd voor 2025. Als gevolg van de Taskforce op jeugdhulp zijn in de huidige meerjarenbegroting nog geen bezuinigingen opgenomen. Voorstel is om de volgende bezuiniging als gevolg van de Taskforce door te voeren in de begroting:

2025 € 50.000
2026 € 100.000
2027 € 150.000
2028 € 200.000

Besluit college:

2025 € 100.000
2026 € 150.000
2027 € 150.000
2028 € 150.000

Risico's en kanttekeningen

Uw raad heeft kennisgenomen van het programmaplan 'Taskforce Sociaal Domein'. In dit programmaplan staan een groot aantal projecten en maatregelen met als doel de uitgaven aan jeugdhulp en Wmo zoveel mogelijk te beperken, binnen de wettelijke kaders en de mogelijkheden die de gemeente heeft. Dit is noodzakelijk om de druk die de uitgaven sociaal domein geven op de gehele begroting van de gemeente Waalre hanteerbaar te houden. We investeren in een goede monitoring en sturing om grip te krijgen op de uitgaven. We versterken onze regierol als het gaat om de inzet van zorg. En we sturen op nog meer gebruik van het 'voorliggend veld' en voorliggende voorzieningen. Dat wil zeggen dat we niet direct ondersteuning of zorg inzetten, maar met ouders en jeugdigen kijken wat er binnen het 'normale leven' kan worden opgelost of dat er andere wetgeving passend is voor het oplossen van de hulpvraag. Voor gezinnen in Waalre die jeugdhulp nodig hebben kan dit verschillende dingen betekenen. Voorbeelden:

- ouders willen graag een weerbaarheidstraining voor hun kind (kosten gemeente), maar in overleg gaat het kind eerst op judo om te werken aan zijn zelfvertrouwen (kosten ouders);
- ouders willen graag een bepaalde behandeling voor hun kind (kosten gemeente), maar worden door het CMD of de huisarts eerst verwezen naar een opvoedcursus die zij zelf moeten betalen (kosten ouders);
- een jeugdige die een behandeling heeft in een GGZ instelling (bijvoorbeeld Herlaarhof), moet deze afmaken bij een eerstelijnspsycholoog in Waalre (waarvan de kosten lager zijn voor de gemeente);
- een jeugdige woont in een instelling en de instelling geeft aan dat er 8 uur individuele zorg per dag nodig is. In overleg met het PlusTeam wordt dit afgeschaald naar 4 uur per dag.

Er zijn zo nog diverse voorbeelden te noemen. Belangrijk is dat dit altijd zorgvuldig gebeurt door gekwalificeerde professionals. Zij zetten ondersteuning in volgens het principe "zo zwaar als moet, zo licht als kan".

13. Budget voor geldzorgenbeleid verlagen

Tijdens de behandeling van de Kadernota 2025 heeft de raad gekozen om het budget voor geldzorgenbeleid in de begroting 2025 te verlagen van € 90.000 structureel naar € 48.000. Een deel van dit budget is al bestemd, maar er is nog ruimte binnen dit budget omdat er nog andere middelen zijn om inwoners te helpen. Het is dan ook een optie om dit budget verder te verlagen met bijvoorbeeld € 25.000.

Besluit college: niet akkoord, bezuiniging niet doorvoeren

Risico's en kanttekeningen

Investeren in geldzorgen heeft een preventieve werking, zo heeft ruim 80% van de gezinnen met jeugdhulp, ook te kampen met financiële problemen. De aanpak van geldzorgen voorkomt zichtbaar zorgvragen op andere terreinen.

14. Extra stembureau en verkiezingsborden terugdraaien

Het is mogelijk te bezuinigen op de post 'verkiezingen' door het openen van een extra stembureau terug te draaien en geen nieuwe verkiezingsborden te laten maken. Dit geeft een bezuiniging van € 10.000 per verkiezing. In 2025 geldt dit niet omdat er dan geen geplande verkiezingen zijn. Voor 2026 geldt sowieso een verkiezing, voor 2027 twee verkiezingen en 2028 een verkiezing.

Besluit college: niet akkoord, bezuiniging niet doorvoeren.

Risico's en kanttekeningen

Het extra stembureau is ingesteld ook naar aanleiding van signalen van inwoners. Hiermee zorgen we dat we de komende verkiezingen zorgvuldig kunnen laten verlopen, conform onze wettelijke verantwoordelijkheden.

15. Terugdraaien storting in reserve Sociaal domein (€ 500.000) en reserve Openbare ruimte (€ 1.000.000) in 2025

In de begroting 2023 zijn voor de jaarschijf 2025 een tweetal geraamde stortingen in de reserves Sociaal domein en Openbare ruimte opgenomen. Deze voorgenomen stortingen zijn opgenomen in de voorliggende begroting 2025. Het risico binnen het Sociaal domein is opgenomen in de risicotabel en wordt afgedekt door het aanhouden van voldoende eigen vermogen (zie paragraaf B), daardoor is een extra storting in de reserve Sociaal domein niet noodzakelijk.

De voorgenomen storting in de reserve Openbare ruimte is bedoeld om te sparen voor de wijkaanpak die de komende jaren op de planning staat. Op dit moment is het saldo van de begroting niet toereikend om de storting te kunnen doen.

Gezien het saldo wordt ambtelijk geadviseerd om deze stortingen achterwege te laten.

Besluit college: akkoord

Risico's en kanttekeningen

Zie toelichting bij 1

